

Kogukonna koosloome labor 2023

Sotsiaalse Innovatsiooni Labori
strateegilise partnerluse aruanne

30.01.2024

Siit dokumendist leiate:

Sotsiaalse Innovatsiooni Labori strateegilise partnerluse eesmärgid.....	3
Eesmärk 1: Tõusnud on kogukondade ja KOV-ide teadlikkus omavahelistest koostöövõimalustest ja kogukonnakesksest lähenemisviisist	3
Eesmärk 2: Juurutatud on süsteemne ja võrgustikupõhine kaasamine kohalikul tasandil (kogukonnakeskne lähenemisviis)	3
Lühiülevaade programmist.....	5
Kogukonna koosloome labor 2023: ülevaade programmist	7
Eesmärk	7
Programmiga liitumise eeldused	7
Värbamine	7
Kogukonnalabori tegevused	8
Kogukonnalabori tulemused	9
Osalenud omavalitsused.....	9
Narva linn	10
Lääne-Harju vald	11
Kose vald.....	13
Tartu vald	15
Jõgeva vald.....	17
Saku vald.....	19
Järva vald.....	21
Lääne-Nigula vald.....	22
Harku vald.....	23
Anija vald	24

Sotsiaalse Innovatsiooni Labori strateegilise partnerluse eesmärgid

Eesmärk 1: Tõusnud on kogukondade ja KOV-ide teadlikkus omavahelistest koostöövõimalustest ja kogukonnakesksest lähenemisviisist

Oodatavad tulemused:

- kohalike elanike kaasamise head näited on kogutud, süstematiseeritud ja analüüsitud;
- head näited on avaldatud ja levitatud KOV-idele ja kogukondadele;
- kohalikud elanikud on teadlikud oma rollist kogukonnas ja kogukonnad oma rollist kohaliku elu kujundamises;
- KOV-id on teadlikud kogukonnakesksest lähenemisviisist.

Eduindikaatorid:

- tõusnud on KOVide teadlikkus koosloomest ja kogukonna kaasamisest;
- arutelude, ümarlaudade jm formaatide arv, kuhu kogukonna esindajad on kaasatud;
- kirjeldatud ja jagatud heade koostöönäidete arv;
- algatatud kogukonna koosloome protsesside arv.

Eesmärk 2: Juurutatud on süsteemne ja võrgustikupõhine kaasamine kohalikul tasandil (kogukonnakeskne lähenemisviis)

Oodatavad tulemused:

- iga KOV-i territooriumil on kogukonnad ennast määratlenud ja aktsepteeritud KOV-i poolt;
- kogukondades on määratletud eestkõneleja või esindaja;
- kogukondade esindajatest on moodustatud ja käivitatud koosloomeformaadid;
- KOV tasandil on kogukonnad kaasatud kohaliku elu kujundamisse;
- kogukonnad osalevad kohaliku tasandi otsustusprotsessides.

Eduindikaatorid:

- KOV-ide arv, kus KOV-i territooriumil on kogukonnad ennast määratlenud ja aktsepteeritud KOV-i poolt;

- KOV-ide arv, kus on käivitatud koosloomeformaadid kogukonna kaasamiseks ja ühiselt probleemide lahendamiseks;
- KOV-ide arv, kus süsteemselt tegeletakse kogukonna kaasamisega ja kogukonnad osalevad kohaliku tasandi otsustusprotsessides.

Lühiülevaade programmist

Osalus

- + Programmis alustas 10 omavalitsust.
- + Programmi lõpetas 7 omavalitsust.

Kaardistamise tulemused

- + 7 omavalitsust kaardistasid **301 kogukonda**.
- + 1 omavalitsus kaardistas **200** oma valla piires tegutsevat ning kohaliku piirkonna arengusse panustavat **ühendust, sh külaseltsid**.
- + 1 omavalitsus kaardistas **420 korteriühistut ja 28 aiandusühistut** (projekti eripära silmas pidades oli selline kaardistus nende jaoks optimaalsem).
- + 1 omavalitsus hindas sellises detailsuses tööd liiga mahukaks.

Kaardistamise üldised õppetunnid

- + Kogukonna eestvedajad vahelduvad võrdlemisi kiiresti
- + Oluline on järjepidev kontakt ja järjepidev kontaktide uuendamine
- + Mitu omavalitsust uuendas kaardistamise tagajärjel põhjalikult listide kontaktide nimekirja, selle tagajärjel paranes oluliselt ka info liikuvus.
- + Valged laigud või näiliselt mitte-aktiivsed piirkonnad ei pruugi tähendada, et seal kogukond ei tegutseks, lihtsalt tegutsetakse oma küla piires ühistegevusi tehes ning tegevused pole kasvanud nii suureks, et oleks vaja valla poolset rahastust ja seetõttu pole kogukonnal vallaga vahetut kontakti.
- + Tiheasustusega piirkondades on keerulisem kogukondadeni jõuda või kogukonda määratleda.
- + Linnalähedastes uusarendustes on vaja valla poolset tuge kogukonna võimendamisel – tegevuste initsieerimiseks, keskuse kujundamiseks jne.

Koosloome-areenid ja platvormid

- + 1 kogukonna koosloome-areeni käivitamine
- + 1 kogukonna koosloome-areeni taaskäivitamine
- + 14 koosloome-sündmust
- + 1 laiapõhjaline kogukonnasündmus
- + 2 laiapõhjalist küsimustikku koos korralikult läbi viidud eel- ja järelkommunikatsiooniga

Kõik 7 osalenud meeskonda planeerivad või tegelevad juba püsivamate koosloome-formaatide ettevalmistamisega koostöök kogukondadega 2024 ja sealt easi.

Koosloome formaatide üldised õppetunnid

- + **Informeerimise kvaliteet paranes.** Tänu sellele, et kõik meeskonnad võtsid kogukondade kaardistamise ette hästi põhjalikult ning kaardistasid ka kogukonnale olulised infokanalid, paranes tuntavalt informeerimise kvaliteet – sellele pöörati rohkem tähelepanu, kanalid olid paremini planeeritud ning kontaktid olid uuendatud.
- + **Kaasamise kvaliteet paranes.** Kaasamis- ja koosloome sündmuste kutsed jõudsid paremini kogukondadeni, samuti oli paremini planeeritud ja läbi

viidud kaasamistegevuste järelkommunikatsioon: kuhu aruteludes jõuti, mis selle sisendiga edasi saab – seda nii osalistele kui vallas üldiselt.

- + **Usalduse kasvatamine kaasamise jätkutegevustega.** Paljud meeskonnad tõid välja, et kogukonna aktivistid on heitunud ja ei soovi enam olla kaasatud, kuna nad ei tea, mis kogutud sisendist saab või kas seda kasutatakse.
- + **Struktuurse kuulamise tööriistad parandavad sisendi kvaliteeti.** Üks meeskondade murekohti oli ka see, et kaasamissündmused „kaaperdavad“ tihti üksikud sõnakad ja pigem negatiivsed inimesed. Laboris omandatud struktuurse kuulamise tööriistad aitasid saada positiivse kogemuse sellest, et mõne tunniga on võimalik 30-40-50 inimesega pidada sisukaid arutelusid.
- + **Püsivate kogukondade koosloome-areenide loomisel on väljakutseks vabatahtlikkuse alusel tegutsemine ja eestvedajate väsimine ja vaheldumine.** See tuli välja rohkem kui ühe meeskonna kogemusest, et kogukonna eestvedajate motivatsiooni säilitamine on üks suurimaid väljakutseid. Pikaajaliste eestvedajate jõudluse vähenedes kipuvad vaibuma ka loodud platvormid. Labori viimastel kohtumistel oli üheks võtmeteemaks ka taoliste areenide enese-uuendamise seotud küsimused.

Kogukonna koosloome labor 2023: ülevaade programmist

Eesmärk

Kogukonna koosloome laboriga ootasime liituma kohalikke omavalitsusi, kes soovisid edendada strateegilist koostööd kogukondadega kohalike probleemide lahendamisel ja arendada selleks välja kogukondade koostöövõrgustikud ja koosloome-platvormid.

Labori eesmärgid olid:

- + võimestada kohalikes omavalitsustes koostööd kogukondadega,
- + arendada ja testida erinevaid kaasamise- ja koosloome-formaate,
- + arendada püsivaid koosloome-platvorme,
- + tihendada koostööd juba eksisteerivate platvormidel,
- + arendada ühiselt kogukondade kaasamise ja koosloome mudelit.

Programmiga liitumise eeldused

- + Programmiga said liituda kohalike omavalitsuste meeskonnad eesotsas kogukonna kaasamise eest vastutavate ametnikega.
- + Meeskonna minimaalne suurus oli 3 inimest (meie kogemus näitas, et programmis olid edukamad meeskonnad, kus oli püsivalt osalemas 4-5 inimest)
- + Meeskonnal oli konkreete teema või probleem, mille lahendamisse kogukonda sooviti kaasata (see võis olla ka arengukava koostamine või valla üldine juhtimine).
- + Teema pidi olema seotud valla arengukava tegevuskava ja/või tööplaaniga.
- + Liituv meeskond pidi esitama abivallavanema kinnituse/ootuse teemaga tegelemiseks.
- + Meeskonnal oli motivatsioon osaleda ja teemasse panustada.

Sellised eeldused meeskondadele tulenesid 2022. aasta kogukondade koosloome võrgustiku õppetundidest ning SiLabi kogemustest muude arenguprogrammide läbiviimisel.

Värbamine

- + Kõigi programmi kandideerinud meeskondadega viidi läbi intervjuud.
- + Kaks kandideerinud meeskonda jäeti programmist välja, kuna neil ei olnud suutlikkust sel hetkel välja panna piisavalt suurt ning eesmärkidele vastavat meeskonda.

Kogukonnalabori tegevused

- + **Labori virtuaalsed kohtumised Zoomis korra kuus, 2.5 tundi.** Igal kohtumisel:
 - 1) **Meeskonnad jagasid üksteisega oma projekti kulgu:** eesmärgid, mida on tehtud, väljakutsed jne. See toetas ka vastutuse võtmist.
 - 2) **Tutvustati üht uut tööriista või metoodilist raamistikku,** mida meeskonnad said kohtumise järgselt rakendada enda protsessi edasi arendamiseks. Tööriistade valikut kohandasime vastavalt meeskondade vajadustele.
 - 3) **Praktikult-praktikule õppimise toetamine grupi- ja paariaruteludes,** kus töötoa fasilitaator juhendas osalejaid kasutama erinevaid juhtimis- ja grupi-coachingu ning action learning tööriistu üksteise toetamiseks ja võimendamiseks. Samuti said selle protsessi käigus osalised õppida vahetult üksteise kogemustest.
- + **Kodutöö 1** – praktiline ülesanne oma koosloome-formaadi edendamiseks lähtudes labori töötoas saadud juhistest ja/või tööriistadest, kaasates selleks vajadusel kogukonna liikmeid.
- + **Kodutöö 2** – lugeda etteantud kirjutisi või vaadata videosalvestusi ning reflekteerida, kuidas suhestuvad omavalitsuse senised praktikad või senine reaalsus loetu või kuulduga. Teemadeks: kogukonnakeskne valitsemise, kogukonna kaasamise meetodikad, kogukonna kaasamise ja võimendamise head praktikad jne.
- + **Kohtumine õpsemuga:** iga meeskond sai endale õpsemuks ühe teise kogukonnalaboris osalenud meeskonna. Sobitasime õpsemud labori projektide eesmäärke või ka omavalitsuse ja piirkonna väljakutseid silmas pidades.
- + **Individuaalne mentorlus** – iga omavalitsus sai kasutada aasta jooksul kuni 2h20 m individuaalset mentorlust enda valitud ajal.
- + **Digitaalne õpimapp** kõikide juhendmaterjalide ja tööriistadega.

Kogukonnalabori tulemused

Osalenud omavalitsused

- + Narva linn, Labori meeskonnas 4 inimest
- + Lääne-Harju vald, Labori meeskonnas 4 inimest
- + Kose vald, Labori meeskonnas 7 inimest
- + Tartu vald, Labori meeskonnas 6 inimest
- + Jõgeva vald, Labori meeskonnas 3 inimest
- + Saku vald, Labori meeskonnas 4 inimest
- + Järva vald, Labori meeskonnas 6 inimest
- + Lääne-Nigula vald, Labori meeskonnas 4 inimest
- + Harku vald, Labori meeskonnas 3 inimest
- + Anija vald, Labori meeskonnas 4 inimest

Narva linn

Laboris osalemise eesmärk:

- + Narva linna kogukondade kaasamine prügi sorteerimise juurutamisel

Kogukondade kaardistamine

- + 420 korteriühistut, 28 aiandusühistut
- + Täpne nimekiri ühistutest ja kontaktidest
- + Kohtuti ühistute esindajatega

Kaardistamise õppetunnid

- + Ühistu-kogukonnad on valdavalt ärkamise faasis
- + Vaja on uusi senisest erinevaid kaasamise viise.

Kogukondade kaardistamise mõju tegevustele

- + Läbi terve aasta tegelesid ühistute kaasamisega aruteludesse, lisaks tegid laiemalt linna elanikkonnale suunatud kaasamis- ja koosloome sündmustega Laboris omandatud metoodikat kasutades.

Täiendav kõrge mõju ja kõrge huviga osapoolte kaardistus

- + Kaardistasid täiendavad kõrge mõju ja kõrge huviga osapooled prügi sorteerimise edendamisel.
- + Kaasasid kaardistusele toetudes täiendavaid partnereid erinevate tegevuste läbi viimisele, et tõmmata teemale tähelepanu, tõsta teadlikkust, kuidas uusi harjumusi endale lihtsamaks teha.

Täpsustatud eesmärgid

- + Narva jäätmevaldajad on jäätmehoolduse nõuetest piisavalt informeeritud ja tunnevad end jäätmehoolduse korraldamise protsessi võrdväärsete partneritena.

Koosloome-formaadid

- + Toimusid koosloomelised arutelud ühistutega, mille juures kasutati elemente koolitusel omandatud CO-Create metoodikast.
- + Aasta käigus kohandati ja suurte kohtumiste asemel hakati läbi viima rohkem väiksemaid arutelusid.
- + Esiolgu oli fookuses informeerimine muutuvatest nõuetest ning ühistute vajaduste kaardistamine.
- + Kogu perioodil toimusid koosloome-töötoad ja erinevad arutelud nii linnaruumis kui partnerite juures.

Jätkutegevused 2024

- + Üheks eesmärgiks on kogukonnakomisjoni käivitamine. Ideid selleks saadi õpisemu Lääne-Harju valla kogukonnalt.

Lääne-Harju vald

Laboris osalemise esialgne eesmärk

- + Platvormi arendamine infovahetuseks kogukonnaga fookusega kriisivalmiduse parandamisel ja info liikumise parandamisel.

Kogukondade kaardistamine

- + 19 territoriaalset kogukonda, 2 olulist piirkonna-ülest ühendust
- + Kohtuti kogukonna esindajatega
- + Tuvastati piirkonnad, mille kogukonnaeluga ei ole vald kursis – nn valged laigud, kus justkui ei paista olevat aktiivset kogukonda või ei oota nad valla poolt toetuseid.
- + Kohtumiste ja muu teadaoleva info baasil hinnati, millises arengufaasis iga kogukond on, kuidas kogukond on seni olnud kaasatud, millised on infokanalid ja kogukonnani jõudmise viisid.
- + Kestlikkus faasis 9 kogukonda; enese määratlemise faasis 4 kogukonda; organiseerumise faasis 2 kogukonda; ärkamise faasis 4 kogukonda; nn valged laigud 2 kogukonda.

Kaardistamise õppetunnid

- + Kontaktid olid aegunud, paljudes kohtades eestvedajad vahetunud või lihtsalt taandunud. Info ei liikunud ka seal, kus eeldasid, et info liigub.
- + Venekeelne elanikkond on teistsuguse dünaamikaga ja vajab eraldi lähenemist.
- + „Saime teada, et on kogukondi, millest vallavalitsus ei olnud varasemalt teadlik ning et on kogukondi, kes suhtlevad omavahel, aga nt vallaga mitte. Ja et erinevaid kogukondi on rohkem, kui oskasime arvata.“
- + Nii tulid välja aktiivsed ja passiivsed piirkonnad, ka piirkondlik kommunikatsioon.

Kogukondade kaardistamise mõju tegevustele

- + Märkamine, et kontaktide uuendamine on järjepidev tegevus.
- + Kogukonnad on kaardistatud ja lisatud nii kogukonna meililistidesse kui ka sotsiaalmeediasse.
- + Koostöös õpitemeeskonna Narvaga otsiti paremaid ja kultuuriliselt sobivamaid viise venekeelse kogukonnani jõudmiseks ja nende kõnetamiseks.

Täpsustunud eesmärk

- + Augustis programmi jätkudes tuli meeskond tagasi uue vajadusega – taaskäivitada seni hea näitena tuntud Lääne-Harju kogukonnakomisjon.
- + Valla suur eesmärk: olla kaasav ja lahendustele orienteeritud vald. Iga valla kant oleks kaasatud ja informeeritud. Saame võimekalt kogukonnakomisjonilt ka tagasiside/ettepanekuid/soovitusi
- + Väljakutse vallavalitsusele: kuidas viia taaskäivitamine läbi tundlikult, eelmisi eestvedajaid riivamata ning kaasata ka uusi liikmeid.

Koosloome-formaadid

- + Fookuses oli kogukonnakomisjoni kui piirkonna kogukonna koosloome-areeni taaskäivitamine.
- + Vald oli taaskäivitamise katalüsaatoriks ning konsulteeris erinevate osapooltega.
- + Võtmesündmuseks oli koosloome-töötuba kogukonnakomisjoniga, kuhu olid kaasatud kogukonnakomisjoni liikmed ja vallavalitsuse strateegiakeskuse ametnikud.
- + Kogukonna esindajad omavahel arutasid läbi kogukonnakomisjoni taaskäivitamiseks olulised põhimõtted ja järgmised sammud.
- + Õppetunnile toetudes arutati läbi ka põhimõtted, kuidas komisjon saab end ise uuendada, et tulevikus sarnast seisakut vältida.
- + Omavalitsus on toetavas-võimestavas rollis.

Jätkutegevused 2024

- + Kogukondade vajadused on seatud prioriteediks ja komisjoni küsimustele vastame esimesel võimalusel.
- + Töös on kogukonnakomisjoni töökorra muutmine, mis sätestab kõikvõimalikud protseduurid sh liikmelisuse, töökorra toimimise jms. Toimuvad regulaarsed igakuised komisjoni koosolekud, milles osalevad vallavalitsuse liikmed sh vallavanem.

Kose vald

Laboris osalemise eesmärk

- + Koostöö süvendamine kogukondadega.
- + Kogukondade kaardistamine ja nende huvide kaardistamine kogukonna potentsiaali tundmaõppimiseks.
- + Kohtumine erinevate piirkonna külaseltsidega, kogukondadega, et kaardistada piirkonna kogukonnad ja huvigrupid.
- + Küsitluste läbiviimine inimeste seas/ ühised mõttetalgud- ühised huvid, mida ja kuidas teha.
- + Vallal 5 piirkonda, kus alustasid tööd kogukonnaspetsialistid.
- + Fookus kultuuritegevustel ja kogukonna ühistegevustel ning selleks vajaduse ja valmisoleku kaardistamine erinevates kantides, ennekõike Tallinna magalaks kujunenud uusarendustes.

Kogukondade kaardistamine

- + 58 küla, 5 alevikku, külavanemad on valitud 23 külas.
- + Kaardistati ära kõigi viie piirkonna territoriaalsed kogukonnad, määratleti senise kogemuse ja vestluste põhjal nende arengufaas, kaardistati ära, kuidas kogukonda on seni kaasatud, kuidas vald täna kogukonnani jõuab.
- + Väljakutseks on hajaasustus, paljud külad ametlike elaniketa, mitmetes vähem kui 10 elanikku. Mitmed väiksemad külad on piirkonna peale moodustanud külade seltsid.

Kaardistamise õppetunnid

- + Lihtsam on jõuda kogukondadeni, kus on olemas külavanem, külaselts, või külade selts.
- + Mitmed külad on tuntud mõne seal paikneva turismiobjekti või asutuse poolest, mille läbi on nende piirkondadega kergem kontakti saavutada ning neid aktiivsemalt koostöösse ja tegevustesse kaasata.
- + Kahe piirkonna väljakutseks on suur uute elanike osakaal, kes käivad tööl Tallinnasse. Selle osaga kogukonnast on kogukonnatöötajal ka kõige raskem kontakti leida (üks esialgseid hirne oli, et nende huvi ei olegi kohaliku kogukonna tegevustest osa võtta ning et nende kultuurihuvi leiab pigem väljenduse Tallinnas).

Kogukondade kaardistamise mõju tegevustele

- + Kaardistamise tulemusena täiendati-täpsustati infokanaleid, et paremini kogukondadeni jõuda.
- + Labori tegevuse fookus läks sellele, et leida kogukondadest aktiivsed inimesed, kes on valmis piirkonna kogukonna tegevustesse panustama eestvedajatena ning mis on nende ootused omavalitsusele seda tehes.

Täpsustunud eesmärk

- + Kogukondade kaardistamine ja nende huvide kaardistamine kogukonna potentsiaali tundmaõppimiseks.
- + Kohtumine erinevate piirkonna külaseltsidega, kogukondadega, et kaardistada piirkonna kogukonnad ja huvigrupid.

- + Küsitluste läbiviimine inimeste seas/ ühised mõttetalgud- ühised huvid, mida ja kuidas teha.

Koosloome-formaadid

- + **Laiapõhjaline küsimustik ja selle kommunikeerimine**
- + **Jätkutegevused: koosloome-kohtumised küsimustiku kaudu saadetud aktiivsete kontaktidega**
- + Meeskond töötas välja ja valideeris teiste Laboris osalenud meeskondade peal küsimustiku, millega koguti novembri jooksul sisendit kõigilt valla elanikelt.
- + Kommunikatsiooniks ja info levitamiseks kasutati kogukondade kaardistamise käigus kogutud informatsiooni.
- + Küsimustikus koguti ka kogukonna aktiivsete inimeste kontakte, kes oleks valmis kogukonna sündmustesse eestvedajana panustama.
- + Uueks kogemuseks oli laiapõhjalise küsimustiku koostamine, selle mõtestamine, küsimuste ettevalmistamine, samuti küsimustiku tulemuste analüüsimine ja kommunikeerimine. Vastustest välja tulnud teadmiste rakendamine edaspidise kultuurielu planeerimisel ja piirkondade vahelise koostöö aktiveerimisel.

Jätkutegevused 2024

- + Eesmärgiks on piirkondade kultuuri- ja kogukonnaspetsialistidega senisest sagedamini kohtuda, planeerida kultuurikalendrit, arvestades teiste piirkondade tegemistega (hoomata valda kui tervikut, et vältida sündmuste kokkusattumisi ja dubleerimist). Eesmärgiks on süvendada valdkondade vahelist koostööd. Kohtumine erinevate piirkonna külaseltsidega ja kogukondadega.
- + Oma kontakti andnud inimestega korraldavad konkreetse piirkonna kogukonnatöötajad 2024. aastal kohtumisi ühisteks tegevuste kavandamiseks.

Tartu vald

Laboris osalemise eesmärk

- + Raadi piirkonna kogukonna tundmaõppimine, võimestamine ja kaasamine piirkonna arengusse.
- + Väljakutse: aastal 2002 elas piirkonnas 100 elanikku, aastal 2022 3000 elanikku, juba heaks kiidetud arenduste detailplaneeringud võimaldavad lähiaastatel piirkonda kolida veel ca 5000 inimesel.
- + Elanikkond on voolav ja sotsiaalsed suhted ei jõua taristule järele, identiteet ja ühtne kogukond on välja kujunemata, anonüümsus ja vastutuse hajumine. Vaja leida kaasamislahendused, milliseid Tartu vallas varem pole olnud.

Kogukondade kaardistamine

- + Kaardistati 19 Tartu valla kogukonda, kuidas nad seni on olnud kaasatud, millised on iga kogukonnani jõudmise peamised kanalid.
- + Vestluste ja senise kogemuse pealt määratleti kogukondade arengufaasid: 7 kogukonda on organiseerumise faasis, 3 kogukonda on enesemääratlemise faasis, 7 kogukonda on ärkamise faasis ja 2 kogukonda on nn valged laigud.

Kaardistamise õppetunnid

- + Raadi piirkonna kogukonna kaardistamiseks käidi sealse piirkonna elanikega rääkimas.
- + Intervjuude käigus selgus, et pigem on tegemist nn ärkamise faasis kogukondadega.
- + Samuti avastati, et kui seni vald arvas, et piirkond on päevasel ajal inimestest tühi, siis tegelikkuses on läbi päeva kodus palju väikeste lastega emasid.
- + Kaardistamise tulemusena hinnati suuresti ümber valla senine arusaam kogukonna iseloomust selles piirkonnas.
- + Üldiselt kõigi valla kogukondade osas: täna oleme olukorras kus enamus kaasatud kogukondi kaasavad oma tegevustesse oma seltsi liikmeid. See tekitab probleemi, et kõik elanikud tegelikult ei ole kaasatud ja info jõuab ainult teatud inimesteni. Samas ei ole see ilmselt suur probleem kuna kõik inimesed ei soovigi olla kaasatud. Aga uute inimeste kolimisel piirkonda peab olema neil võimalus olla kaasatud kui nad seda soovivad. See tagab kogukonna jätkusuutliku tegutsemise ja selle et uued inimesed ja mõtted on kogu aeg kaasatud. Kogukond ei ole lihtsalt sõpruskond, vaid see on avatud kõigile soovijatele.

Kaardistamise mõju tegevustele

- + Kohe kutsuti ellu mitmeid tegevusi kogukonna ühistegevuste võimestamiseks. Eesmärgiks 2025 on püsivama eestvedajate võrgustiku loomine. Endiselt on väljakutseks inimeste suur voolavus ja eestvedajate kiire vaheldumine.

Koosloome-formaadid

- + Kogukonnasündmus „Raadi elamus“
 - o Kohalikud ettevõtjad, sh kinnisvaraarendajad olid huvitatud panustamisest.
 - o Osalejaid oli palju.

- Saadi hulgaliselt uusi aktiivseid kontakte, kogukonnavõrgustik laienes.
- + Tagasisideküsitlus: elektrooniline küsitlus elanike teenuste vajaduste ning asukohtade sobivuse/vajaduse kaardistamiseks.

Jätkutegevused

- + Raadi kogukonnafoorumi käivitamine püsivama koosloome-formaadina.
- + Kaardistatud eeliste arendamise ja puuduste kõrvaldamise lahenduste leidmiseks
- + Lugude loomine tugevama kogukonna-identiteedi loomiseks.

Jõgeva vald

Laboris osalemise eesmärk

- + Jõgeva valla kaasamiskultuuri parandamine ja oma kaasamisformaadi ja kaasamise hea tava loomine.
- + Väljakutsed: inimesed ei avalda ametlike kaasamisprotsesside ajal oma seisukohti, tulevad alles hiljem, selle tulemusena sagedased konfliktid. Samuti olnud palju pettumust kogukondade poolel kaasamise osas.

Kogukondade kaardistamine

- + Jõgeva vald oma arengukavades käsitleb kogukond nii piirkondade kui seltsitegevuse või seltsingulise tegevuse kaudu. Kaardistamisel vaadati üle nii piirkondlikud kogukonnad kui mittetulundusühingud. Eraldi tähelepanu pöörati kogukondadele, kes katavad oma piirkonnas elukeskkonnaga seotud teemadele ja mõtlevad kaasa avalike teenuste osutamisel.
- + Kaardistati üle 200 MTÜ.
- + Ka pärast kaardistust on kogukonnana nn valge ala Jõgeva linn.

Kaardistamise õppetunnid

- + Kaardistamise õppetunnid: algne vallas orientiiriks olnud kogukondade kaart jagunes väiksemateks piirkondadeks – suuremate alade sees oli rohkem väiksemaid kogukondi kui esialgu arvati.
- + Kogukonnad ei tunne üksteist.

Kaardistamise mõju tegevustele

- + Kaardistamise tulemusena saadi täpsem nimekiri aktiivsetest kogukondadest, keda sügisel kaasati koosloome-töötubadesse, kus kaardistati kogukondade ootuseid vallale ja otsiti sobivaid koostööformaate, mida ühiselt edasi arendada.

Täpsem kõrge mõju ja kõrge huviga osapoolte kaardistamine

- + Kaardistasid põhjalikult erinevad osapooled, kes saavad toetada kogukonna ja valla koostööd, sh aktiivsed seltsingud, olulisemad infokanalid ja nende omanikud.

Täpsustatud eesmärk

- + Viia sügisel 2023 läbi Jõgeva valla arengupäev, et koosloomes kogukondadega koguda ideid, mis peaks olema Jõgeva valla 3-4 suuremat arengueesmärki, kuhu vald koos kogukondadega peaks liikuma.

Koosloome-formaadid

- + Arengupäev 15.november Kuremaa Lossis
- + Sihtgrupp: MTÜd, külaseltsid, kaardistamise käigus leitud aktiivsed kogukonnad ja nende eestvedajad
- + Aruteluküsimused:
 - Kuidas kogukonnad soovivad, et neid kaasaksime?

- Mis kanalit kasutatakse info kogumiseks enim?
- Kuidas ja kui sageli soovid kaasa rääkida valla arengus ja töös?
- + Kasutati maailmakohviku meetodikat

Jätkutegevused 2024

- + Sündmuse jätkukohtumine järgmiste koosloome-aruteludega toimus jaanuaris 2024.
- + Kaasamissündmuste fookus: saada kogukonnad ühe laua taha mujal ka kui kriis ja harjutada neid koos käima

Väljakutsed koosloome-arutelude käivitamisel ja edasi arendamisel

- + Peaksime kaasama inimesi juriidilistesse protsessidesse, aga siiani pole teada, kuidas inimesed siiski sinna arutellu saada kui on tähtjad ees ja eelarvet pole jne.
- + Valla juhtkond pole harjunud kogukondadega suhtlema.
- + Vahetult enne koosloome sündmust toimus kokkupõrge kohalike kogukondade ja valla juhtkonna vahel.

Saku vald

Laboriga liitumise eesmärk

- + Pikaajaliselt toimiv kogukonna eestvedajate koosloome platvorm.
- + Väljakutsed: kuidas hoida platvorm püsivalt aktiivne, kuidas võimestada eestvedajaid, kuidas panna väga erineva tausta ja ettevalmistusega inimesed koostööd tegema, kuidas hoida grupp apoliitilise, platvormi toimimise kokkulepped ja kodukord.

Kogukondade kaardistamine

- + Kaardistati üle 60 kogukonna.
- + Külade meililisti lisati üle 40 uue kontakti.

Kaardistamise õppetunnid

- + Ajalooliselt on vallas kogukonda määratletud külaseltside tasemel, kontaktisikuks olid külavanemad või külaseltsi esindajad. Kaardistades selgus, et ühes külas/asumis on ikka mitmeid kogukondasid, ajaga on palju muutunud.
- + Avastati, et senine kontaktide list, kuhu infot saadeti, oli aegunud.

Kaardistamise mõju tegevustele

- + Kaardistamise tulemusena paranes otseselt info edastamine kogukondadele tänu värskendatud kontaktidele.
- + Vald sai enda kontaktidesse juurde enam kui 40 aktiivse kohaliku elu eestvedaja, kellest nad varem teadlikud ei olnud.
- + Nimekirja värskendatakse pidevalt.
- + Värskest leitud aktiivsete kogukonna esindajatega koos pandi alus püsivale koosloome platvormile, ühiselt töötati välja koostöö kokkulepped, lisaks on läbi aasta kaardistamise käigus leitud aktiivsed kogukonna eestvedajad olnud kaasatud erinevatesse otsustus- ja arendusprotsessidesse.
- + Eraldi tegeletakse piirkondadega, mis kaardistamise käigus jäid nn valgeteks laikudeks.

Täpsustatud eesmärk

- + Kogukonna ümarlaua avaüritus.
- + Eesmärk: tutvustada kogukonna ümarlaua ideed ja korjata sellele elanike sisendit, kaardistada huvitatud isikuid, vaadata osalejate hoiakuid, ideekorje.

Koosloome-formaadid

- + Pikaajalise koosloome-areeni ehk kogukonna ümarlaua käivitamine
- + Kogukonna ümarlaua avanud koosloome-töötuba enam kui 50 osalejaga
- + Ümarlaul osalevate kogukonna esindajate kaasamine teistesse valla strateegilistesse protsessidesse ja aruteludesse (arengukava, kliimajulgeolek jm).
- + Ümarlaua kohtumised, kus kogukonna esindajad ise leppisid kokku töökorralduse jm, sh kuidas ümarlaud saab uueneda ja kuidas saavad liituda uued liikmed.

Jätkutegevused 2024

- + Omavalitsus jätkab kogukonna ümarlaua võimestamist, eesmärk on väljuda või taanduda üheks liikmeks paljudest.

Järva vald

Laboriga liitumise eesmärk

- + Nelja Järva valla kultuuriasutuse ühendamise üheks asutuseks ning koostöö ja sidususe loomine piirkondade vahel, säilitades samas piirkondade erilise ja eripära ning kogukondade aktiivsuse.

Kogukondade kaardistamine

- + Kaardistati 51 kogukonda ja kohaliku piirkonna kultuurielu edendajat.
- + Kaardistati, kuidas vald on seni neid kaasanud, milliste kanalite kaudu vald kogukonnani jõuab ning täpsustati, millised on iga viie piirkonna kõige olulisemad infokanalid kohalike kogukondade jaoks.
- + Määratleti üldistatult eri piirkondade kogukondade arengufaasid.

Kaardistamise õppetunnid

- + Selgus, et varem eri omavalitsustesse kuulunud piirkonnad on kogukondliku arengu iseloomult väga erinevad ja seetõttu on vaja kaasamisel ja koostööl ka piirkonniti erinevaid lähenemisi.
- + Kaardistamise käigus selgus ka, et valla info ei jõua hästi tööealise elanikkonnani, kes käib töö väljaspool Järva valda.

Kõrge huvi ja kõrge mõjuga osapoolte kaardistamine

- + Kaardistasid ära kõik muutusest mõjutatud organisatsioonid, seltsid ja seltsingud ning muutuse mõju neile.
- + Kaardistasid ära, millist toetust või sekkumist iga osapool protsessis vajab.
- + Üks kaardistamise õppetunde oli ka see, et piirkondlike erisuste tõttu täpselt algse mudeli järgmine kultuuriasutuste liitmine ei teeni hästi kogukonna vajadusi.

Edasised tegevused

- + Sügise alguses lahkus vallalt töölt kaks meeskonna võtmeliiget, kes vastutasid fookuses olnud valdkonna arengu eest. Esialgu plaanis olnud koosloomeprotsess seetõttu peatus.

Lääne-Nigula vald

Laboriga liitumise eesmärk

- + Luua kultuurivaldkonnas vallavalitsuse ja MTÜde koostööformaad, pidades silmas Nigula valla eripära ja jaotumist kultuurilise identiteedi mõttes küllalt iseseisvateks osavaldadeks.

Kogukondade kaardistamine

- + Kaardistati valla kõikide piirkondade kultuurivaldkonda panustavad seltsid ja seltsingud, kokku 58, ning kanti [Google Maps kaardikihile](#).
- + Kaardistati ka, kuidas nad on seni olnud valla poolt kaasatud ja kuidas vald täna nendeni jõuab.
- + Kaardistamise käigus kasutati kogukonna arengufaaside mudelit ühingu arengufaasi määratlemiseks. Kestlikus faasis on 10 ühingut, organiseerumise faasis on 35 ühingut, enesemääratluse faasis on 4 ühingut, ärkamise faasis on 8 ühingut.

Kaardistamise õppetunnid

- + Tugevamateks partneriteks ka kultuurivaldkonnas on seltsingud, mis on orienteeritud piirkonna kui terviku arendamisele, mitte ainult oma huvitegevusele.
- + Kaardistuse tulemusena täienes ja täpsustus nende osapoolte nimekiri, keda meeskond plaanis edaspidi kaasata koosloome-aruteludesse, et üheskoos välja töötada ühendvalla kultuurilise ühisidentiteedi võtmesündmused.

Uuendatud eesmärk

- + Edendada vallavalitsuse ja kogukondade koostööd, arendada ja katsetada uusi platvorme, kus vallavalitsus saab kogukondi aruteludesse kaasata.
- + Pikema plaani eesmärk: ühtset identiteeti toetavate kultuurisündmuste välja töötamine.

Meeskonna katkestamise põhjused

- + Meeskond katkestas oktoobris, kuna omavalitsuses oli olukord poliitiliselt ebastabiilne ning temaga edasi liikumine keeruline.

Harku vald

Laboriga liitumise eesmärk

- + Visioonipäeva läbi viimine Harku valla arengukava koostamise raames, kaasates piirkonna elanikke sisendi andmiseks ja edaspidi ühiselt tegevuste ellu viimiseks ning arendada välja Harku valla kaasamismudel.

Kogukondade kaardistamine

- + Harku vald alustas kohalike kogukondade kaardistamist ning tuvastati ka nn valged laigud ehk piirkonnad.

Meeskonna katkestamise põhjused

- + Meeskond katkestas programmi enne teist Labori kohtumist, hinnates kaasneva töö mahtu enda jaoks liiga suureks.

Anija vald

Laboriga liitumise eesmärk

- + Koosloome-ümarlauad, et koostada Anija valla ühtne kultuurikava 2024+

Kogukondade kaardistamine

- + Kaardistati 34 kogukonda
- + Määratleti kogukonna arengufaasid
- + Kaardistati kuidas konkreetset kogukonda seni on kaasatud
- + Kuidas kogukonnani jõutakse ja kes on võtmeisikud
- + Kuue külaga viidi läbi põhjalikumad arengu vestlused

Kogukondade kaardistamise õppetunnid

- + Kui esialgu tuldi Laborisse eesmärgiga korjata sisendit Kultuurikavasse, siis Labori lõppedes oli uueks sihiks püsivama platvormi kujundamine kogukonna kaasamiseks ja koosloomeks.

Kaardistuse mõju tegevustele

- + Loodi töögrupp Anija valla kultuurikava väljatöötamiseks.
- + Osaliste kaasamine sügisestesse koosloome-aruteludesse oli läbimõeldum, kasutati mitmekesisemaid kommunikatsioonikanaleid osalisteneni jõudmiseks.

Täpsustatud eesmärk

- + Kolm koosloome-kohtumist kultuurikava ideekorjeks.
- + Ideede valideerimine ja täpsustamine järgmistel kohtumistel.

Koosloome-formaadid

- + Kolm koosloome-kohtumist kultuurikava ideekorjeks, kus kasutati koosloome-koolitusel omandatud metoodika elemente.
- + Läbi mõeldud jätkukommunikatsioon, kuidas üle valla jagada koosloome-kohtumiste tulemusi.
- + Loodi ühtne kultuurikalendri platvorm erinevate kultuurisündmuste korraldusega tegelevate osapoolte koostöök.

Jätkutegevused 2024

- + Püsiva kogukonna koosloome-areeni arendamine. Selleks täpsustati ja täiendati juba novembris 2024 ka kogukondade kaardistust.

